

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 18.12.2024
Vår ref. 24/2666-11
614.0/MAN1
Deres ref. 24/3557-

Att:

Høring - forslag om endring av klimaloven: Regjeringens forslag til Norges nye klimamål for 2035

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til «Forslag til endring av klimaloven: regjeringens forslag til Norges nye klimamål for 2035», sendt på høring fra Klima- og miljødepartementet.

Regjeringen ønsker tilbakemeldinger på:

1. hvilket ambisjonsnivå et nytt klimamål bør ha og hvorfor, samt konsekvensene av måltallet
2. målets utforming
3. hvordan ambisjoner om innenlandske utslippsreduksjoner kan rammes inn på en hensiktsmessig og kostnadseffektiv måte
4. om Norge bør ha et delmål for innenlandske ambisjoner

Klimamålet 2035:

LO mener at Norge bør ha et klimamål for 2035 som er i tråd med å begrense global oppvarming til 1,5 grader. LO støtter derfor Miljødirektoratets anbefaling om å melde inn et mål om å redusere utslipp i 2035 tilsvarende minst 80 prosent av nasjonale utslipp i 1990 til FN. Det bør også fastsettes et delmål med ambisjon om å redusere nasjonale utslipp med 60 prosent sammenlignet med 1990. Dette forutsetter at klimamålet som blir satt for 2035 er basert på et bredt politisk forlik og *følges opp med tilstrekkelig finansiering og tiltak for:*

1. å oppnå utslippskuttene som Norge forplikter seg til
2. å sikre konkurransevnen til norsk industri og næringsliv, gjennom blant annet tilstrekkelig med fornybar kraft
3. å sikre en rettferdig omstilling for arbeidstakere og lav arbeidsledighet gjennom omstillingen
4. å sikre en robust velferdsstat på ulike nivåer og et sosialt sikkerhetsnett tilpasset de krevende omstillingene i arbeidslivet og samfunnet som vil være et resultat av en ambisiøs klima- og miljøpolitikk

LO forventer at Norge som minimum setter et mål som er tett opp til EUs forventede klimamål for 2035, som anslås å lande i intervallet 70-75 prosent utslippsreduksjon i 2035 sammenlignet med 1990-nivå.

I innmeldingen til FN bør det tydeliggjøres at klimamålet for 2035 gjennomføres i samarbeid med EU, og oppfylles med nasjonale utslippsreduksjoner, bruk av fleksibilitet gjennom samarbeid med EU, og ved kvotekjøp under artikkel 6 i Parisavtalen for å dekke det som eventuelt mangler. Kvotehandling og bruk av såkalte fleksible mekanismer er viktige virkemidler i klimapolitikken, men det må komme i tillegg til nasjonale tiltak.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

LO mener at det bør settes ett klimamål som grunnlag for styring og måloppnåelse. Dersom Norges klimamål skal skje i samarbeid med EU og til dels ved bruk av kvotekjøp under artikkel 6 i Parisavtalen, må det være klart når målet settes hvor mye av målet som skal dekkes ved kvotekjøp, og hvor mye som skal skje i Norge/gjennom Europeisk samarbeid.

For dette vil et delmål for nasjonale utslippsreduksjoner på 60 prosent tydeliggjøre ambisjonsnivået for omstillingen i Norge.

LO ønsker å videreføre klimasamarbeidet med EU:

Regjeringen ønsker tilbakemelding på om Norge skal ha et fortsatt klimasamarbeid med EU. EU er vår største handelspartner, og fremtidig Europeisk konkurransekraft defineres av rammevilkårene satt av EUs klima- og miljøregelverk. Klimautvalget 2050 og EØS-utredningen (NOU 2024:7) anbefaler at Norge fortsetter klimasamarbeidet med EU og deltar i EUs klimaregelverk frem mot 2050.

For LO er det avgjørende at Norge viderefører og videreutvikler klimasamarbeidet med EU frem mot 2035 og 2040, og oppdaterer gjeldende klimaavtale for 2030 til 55 prosent, som en frivillig avtale under protokoll 31 i EØS-avtalen. Etterslepet på gjennomføring av EØS-relevant klima- og miljøregelverk reduseres, og nytt regelverk tas inn i EØS-avtalen.

Et nært samarbeid med EU for klima- og miljøomstilling vil bidra til mer stabile rammevilkår for næringslivet, og knytte oss tettere opp til viktige prosesser i EU for omstilling. LO mener at et nært klimasamarbeid med EU er spesielt viktig for Norge i en tid definert av geopolitiske spenninger, handelskriger og mer proteksjonisme, samt økende behov for råvarer, energi og grønn teknologi for grønn omstilling.

Nok fornybar kraft og konkurransedyktig industri - en forutsetning for et ambisiøst klimamål for 2035

Krafttilgang er i ferd med å bli den største og viktigste barrieren for klimaomstillingen i Norge. Ferske analyser fra NVE og DNV viser at gjennomføring av klimaforpliktelsene med nødvendige utslippsreduksjoner i Norge vil kreve betydelig økt krafttilgang, og at Norge i løpet av få år vil gå fra å ha et solid nasjonalt kraftoverskudd, til et tilsvarende stort underskudd på kraftbalansen. Dette vil, som beskrevet i høringsnotatet, føre til høyere kraftpriser og svekket konkurransekraft, og redusert tempo i klimaomstillingen. Løsningen er betydelig økt krafttilgang gjennom raskere utbygging av ny fornybar energi fra vann- vind- og solkraft, og en målrettet satsing på energieffektivisering.

Klimatoppmøtet i Dubai i 2023 (COP28) vedtok at verden skal tredoble produksjonskapasiteten for fornybar energi og doble hastigheten på energieffektivisering innen 2030, samtidig som vi skal ha en omstilling bort fra fossil energi i energisystemer. Denne utfordringen gjelder for Norge som for resten av verden. Like fullt ser vi sterk motstand i Norge mot ny utbygging av fornybar kraft, og prosesser som tar alt for lang tid.

Med dette som bakgrunn har NHO og LO tatt felles initiativ til et trepartssamarbeid med regjeringen om krafttilgang, som vi har kalt [Kraftløftet](#). Formålet med Kraftløftet er å sikre tilstrekkelig tilgang på fornybar kraft til konkurransedyktige priser for næringsliv og forbrukere i Norge, både på kort og lang sikt.

Framover har både Norge og Europa behov for å sikre utvikling av industrien og en reindustrialisering med lave utslipp og høy bærekraft. Klimamålene må derfor nås ved å *utvikle* industrien gjennom utslippskutt i produksjon og bruk av nye teknologiske løsninger som i sum gjør den stadig mer

bærekraftig. Omstillingen kan ikke være basert på krav som medfører nedlegging og utflugging av en industri som allerede har lave utslipp i sin produksjon. Mer av det vi forbruker må produseres i Europa. Det vil gi lavere utslipp globalt og være strategisk gunstig for kontinentet i en tid hvor stormaktsrivalisering og handelskrig vil kunne prege årene framover.

Rettferdig omstilling for en ambisiøs klimapolitikk fram mot 2035:

Klimapolitikken møter motstand i urolige tider, både innen- og utenlands. Konsekvensene av økende energipriser, inflasjonsspiraler og dyrtid i følge av Russlands invasjon av Ukraina, og resulterende industrinedleggelse i Europa de siste årene har bidratt til å øke den politiske polariseringen i flere EU-land. Populistiske bevegelser og ytre høyre-partier bruker misnøyen og usikkerheten dette har skapt til å mobilisere mot vedtatt og fremtidig klima- og miljøpolitikk.

I høringsnotatet vises det til at en innstramming i klimapolitikken i årene fremover vil være krevende for husholdningers privatøkonomi, for sysselsettingen og reallønnsveksten i arbeidsmarkedet, og i forhold til økende energipriser for den norske industrien og husholdningene. Dette vil skape store utfordringer for politikere, offentlige myndigheter, og næringsliv også i Norge med tanke på å sikre bred støtte til videreføringen av en ambisiøs klima- og miljøpolitikk fram mot 2035.

Blant LOs tillitsvalgte er det er en gjennomgående bekymring for hvordan det grønne skiftet vil slå ut sosialt. Nær to tredjedeler (64 prosent) av de tillitsvalgte som svarte i en undersøkelse utført av Fafø på oppdrag av LO i begynnelsen av 2024, rapporterte at de er helt eller ganske enige i at de er bekymret for om det grønne skiftet blir sosialt rettferdig.^[1]

LO mener at løsningen på dette *ikke kan være å redusere ambisjonsnivået i klima- og miljøpolitikken*. I stedet for må klima- og miljøpolitikken følges av tilstrekkelig med finansiering både i privat og offentlig sektor, og konkrete og målrettede tiltak til å sikre rettferdighet og trygghet i omstillingen.

Klimautvalget 2050 anbefalte i deres rapport at fordelingseffektene av klimatiltak bør vurderes mer systematisk i politiske prosesser og valg av virkemidler, både når det gjelder ulike virkemidler sin påvirkning på inntektsforskjeller, geografiske forskjeller og effekter for fordeling mellom arbeid og kapital.

LO mener at en utredning av *fordelingseffektene og de samfunnsøkonomiske konsekvensene av ulike klima- og miljøtiltak, inkludert konsekvensene for arbeidslivet*, bør integreres i mandatet til alle offentlige utvalg som skal utrede tiltak for klima- og miljøomstilling. Det vil gi et bedre helhetlig kunnskapsgrunnlag for en politikutvikling for en rettferdig og ambisiøs klima- og miljøpolitikk som vil ha bedre forutsetninger for å mobilisere bred støtte over tid.

Arbeidslivets organisasjoner kan bidra med viktig kunnskap og ekspertise om ulike virkemidlers påvirkning på arbeidslivet, og bør ses som en ressurs i utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlag som skal ligge til grunn for beslutninger i klima- og miljøpolitikken. Arbeidslivets parter må involveres så *hele* utfordringsbildet i omstillingen blir inkludert når dette kunnskapsgrunnlaget for klimapolitikken utformes.

LO mener at det er avgjørende at klima- og miljøpolitikken bidrar til en rettferdig omstilling i arbeidslivet for å sikre bred støtte til omstillingen fram mot 2035. Det betyr at klima- og miljøpolitikken skal bidra til:

- å skape nye og ivareta eksisterende anstendige arbeidsplasser, og sikre lav arbeidsledighet gjennom hele omstillingen

- å sikre et sosialt sikkerhetsnett i omstillingen gjennom en sterk velferdsstat og gode sosiale tjenester og ytelser
- å sørge for arbeidstakeres rett til livslang læring, etter- og videreutdanning for å sikre kompetanseutvikling og omskolering for arbeidstakere som står i fare for å miste sine jobber
- å sikre en rettferdig fordeling av kostnadene og verdiskapingen i det grønne skiftet
- samt være basert på trepart- og partssamarbeid mellom arbeidstakere og deres fagforeninger, arbeidsgivere og myndigheter. Konsultasjon med lokalsamfunn og sivilsamfunn er også viktig.

LO mener at regjeringen, i den nye klimameldingen som skal legges frem i 2025, må være tydelig og konkret på hvordan myndighetene skal sikre en rettferdig omstilling basert på de tiltakene og virkemidlene som velges for å nå klimamålene vi har forpliktet oss til.

LO mener at den nye klimameldingen i 2025 må inkludere:

1. Tydelig og konkret informasjon om hvordan myndighetene planlegger å involvere partene i arbeidslivet, både i privat og offentlig sektor, -i grønn omstilling av den norske økonomien og i arbeidslivet
2. Grundige vurderinger av ulike tiltak og virkemidler sine fordelingsmessige effekter og mulige konsekvenser for arbeidslivet
3. Informasjon om hvilke tiltak myndighetene vil innføre for å jevne ut eventuelle uheldige fordelingsmessige effekter av klima- og miljøpolitikken
4. Informasjon om hvordan myndighetene skal sikre at det sosiale sikkerhetsnettet er rustet til eventuelle negative effekter av klima- og miljøpolitikken (som høyere arbeidsledighet, høyere offentlige kostnader, økende ulikhet i samfunnet eller dyrtid for husholdninger, fylkeskommuner og kommuner)
5. Informasjon om hvilke tiltak som planlegges for å sørge for at kostnadene og verdiskapingen som er et resultat av grønn omstilling vil fordeles på en rettferdig måte
 - a. Hvem betaler for omstillingene og tiltakene, og hvordan sikre et rettferdig skatteregime for nye grønne næringer?

LO ønsker videre at Arbeids- og inkluderingsdepartementet skal involveres i tverrdepartementalt arbeid for en helhetlig klima- og miljøpolitikk, og være representert i kjernegruppen for departementsråder for klima og omstilling til et lavutslippssamfunn. Arbeids- og inkluderingsdepartementet kan bidra til å styrke kunnskapsgrunnet og forståelsen for konsekvensene av ulike klima- og miljøtiltak på arbeidslivet, og bidra til en diskusjon om ulike kompenserende tiltak som kan være nødvendige for å motvirke mulige negative konsekvenser.

Tilstrekkelig med finansiering for både klimaomstilling og velferd

IMF anslår at det globale behovet for klimarelaterte investeringer til mellom 3000 og 6000 mrd dollar årlig frem mot 2050. IMF peker videre på at omstillingen vil stille myndighetene overfor vanskelige avveininger i politikkkutforming, mellom å nå klimamål, sikre bærekraft i offentlige finanser og hva som er politisk mulig. En studie gjennomført av New Economics Foundation på vegne av European Trade Union Confederation (ETUC) har funnet at kun tre land i EU (Danmark, Sverige og Irland) vil kunne møte både finansieringsbehovene for grønn omstilling og samtidig dekke grunnleggende velferdsbehov med utgangspunkt i EUs nye regler for statsgjeld og underskudd som ble vedtatt tidligere i år.[\[2\]](#)

Vi ser allerede antydningen til at avveininger mellom klimaomstilling og velferdstilbud utspiller seg i Norge. Et eksempel på det er konsekvensene av krevende kommuneøkonomi i ulike deler av landet for både velferdstilbud og kommunenes mulighet til å prioritere grønn omstilling. Fra 2021 og til 2025 har de korrigerede reelle frie inntektene for kommunesektoren falt (Nasjonalbudsjettet 2025), også når man

legger til nysalderingen av statsbudsjettet 2024 og ekstrabevilgningen av statsbudsjettet 2025. Korrigeringen av reelle frie inntekter for kommunesektoren, betyr at man korrigerer for kommunedeflator, nye oppgaver, demografi- og pensjonsutgifter. Se også Nasjonalbudsjettet 2025 figur 3.18.

Det er bra at regjeringen har levert på ekstra midler til kommunesektoren i en krevende tid. Likevel er nivået på korrigerede reelle frie inntekter fortsatt lavere enn i 2021. For at kommunesektoren skal kunne bidra til å realisere klimamålene- og tiltakene i enda større grad fremover er det avgjørende at man styrker det økonomiske handlingsrommet til kommunesektoren.

Da er initiativer som Klimasats, en støtteordning med øremerkede midler til klimaomstilling, viktige. Klimasats har siden sin oppstart i 2016 gitt støtte til 2266 prosjekter. Det er et initiativ som kutter utslipp, med tiltak som inspirerer andre kommuner til å gjøre en endring. Øremerkede midler til klimaomstilling i kommunene har vært avgjørende for å sikre at klima- og miljøtiltak i kommunene ikke konkurrerer om de samme midlene som skal dekke kommunale velferdstjenester. LO mener derfor at Klimasats bør blir en fast post på statsbudsjettet, med en pott som dekker det stadig økende behovet for både klimaomstilling og klimatilpasning i årene fremover.

Kommuner og fylker har en avgjørende samfunnsrolle når Norge skal omstilles, som krever både kompetanse og kapasitet i arealplan- og reguleringsarbeidet. LO mener derfor at det bør utarbeides nasjonale planer for hvordan kuttene skal gjennomføres i kommuner og fylkeskommuner. Kommunesektoren har en betydelig sammensatt rolle for å oppnå tilstrekkelige utslippsreduksjoner, både for 2030-målene og nye mål for 2035, og er viktige aktører i nær sagt alle forslag til tiltak som foreslås for å nå målene.

For LO er det avgjørende at finansiering for velferd, klimaomstilling og klimatilpasning ikke settes opp mot hverandre. LO ønsker derfor at finansieringsbehovet for å nå det nye klimamålet for 2035 skal utredes. Det bør utarbeides en helhetlig plan for hvordan det skal sikres tilstrekkelig med finansiering for å nå klimamålene Norge forplikter seg til, samtidig som det sosiale sikkerhetsnett og velferdsstaten opprettholdes, tilpasses eller styrkes der det er nødvendig – og at det i tillegg er rom for å bidra med en rettferdig andel klimafinansiering til grønn omstilling i utviklingsland.

[1]<https://www.fafo.no/images/pub/10408.pdf>

[2][Publication - Fiscal Rules Report.pdf](#)

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(*sign.*)

Kenneth Sandmo
(*sign.*)

Saksbehandler: Margit Norheim Lindgren

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.